

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 5049
від 11 квітня 2001 р.

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ № 2
(Додаток 1)

Засновано у 2001 році

Передплатний індекс 23823

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

2007 р.

Київ – Рівне

Тематичний випуск

**ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ:
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ,
ТЕХНОЛОГІЇ**

(2 том), 2007 р.

Тематичні рубрики випуску:

Філософія освіти як духовна парадигма модернізації ВНЗ України

Педагогіка вищої школи і навчальна дисципліна

Технологічний підхід (проектування інноваційних технологій навчання і виховання)

Інформаційні та інтерактивні технології у вищій освіті

Київ – Рівне

Рекомендовано до друку Рішенням Вченої ради Інституту вищої освіти України протокол № 5/3 від 21 травня 2007 р.

Вища освіта України №2 (додаток 1). Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – Т.2. – Рівне: РДГУ, 2007. – 211 с.

У тематичному випуску часопису „Вища освіта України” вміщені наукові статті фахівців з питань методології, теорії та технологій педагогіки вищої школи.

Співвідношення філософії освіти та педагогіки вищої школи, напрямки уточнення предмету, обґрунтування змісту, виокремлення інноваційних чинників її розвитку; конструювання моделей „ідеального випускника” та „ідеального викладача” вищих навчальних закладів; результати досліджень по реалізації технологічного підходу у вищій освіті та надання їй особистісно-зорієнтованої спрямованості – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв’язання яких звертаються автори випуску.

Особлива увага загострюється обґрунтуванню філософії освіти як духовній парадигмі модернізації вищих навчальних закладів, методологічній основі педагогіки вищої школи.

Публікації тематичного збірника адресовані науковцям, дослідникам психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

Головний редактор:

Віктор АНДРУЩЕНКО, доктор філософських наук, професор, академік АПН України, голова наглядової ради Інституту вищої освіти АПН України

Перший заступник головного редактора:

Володимир ЛУГОВИЙ, доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України, директор інституту вищої освіти АПН України

Редакційна колегія:

Віталій БАБАК, доктор технічних наук, професор, ректор Національного авіаційного університету
Віль БАКІРОВ, доктор соціологічних наук, професор, ректор Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна
Іван ВАКАРЧУК, доктор фізико-математичних наук, професор, ректор Львівського національного університету імені І.Я.Франка
Микола ЄВТУХ, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення Вищої школи АПН України, академік АПН України

Михайло ЗГУРОВСЬКИЙ, доктор технічних наук, професор, академік НАН України, ректор Національного технічного університету України „Київський політехнічний інститут”

Іван ЗЯЗЮН, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, директор Інституту професійної освіти АПН України

Василь КРЕМЕНЬ, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, президент АПН України

Микола МИХАЛЬЧЕНКО, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу Інституту вищої освіти АПН України, президент Української академії політичних наук
Олекса ОНИЩЕНКО, доктор філософських наук, професор, академік-секретар НАН України, директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, академік НАН України

Ганна ОНКОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу Інституту вищої освіти АПН України (заступник головного редактора)

Геннадій ПІВНЯК, доктор технічних наук, професор, академік НАН України, ректор Національної гірничої академії України
Віктор СКОПЕНКО, доктор хімічних наук, професор, академік НАН України, ректор Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка

Валерій СМОЛІЙ, доктор історичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту історії НАН України
Михайло СТЕПКО, кандидат фізико-математичних наук, професор, перший заступник директора Інституту вищої освіти АПН України

Петро ТАЛАНЧУК, доктор технічних наук, професор, академік АПН України, президент Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”

Василь ТАЦІЙ, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, ректор Української національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого

Юрій ШЕМШУЧЕНКО, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту держави і права НАН України

Микола ШКІЛЬ, доктор фізико-математичних наук, професор, академік АПН України

Редакційна колегія з напрямів:

педагогіки - Надія БІБІК, Наталія ДЕМ’ЯНЕНКО, Леонід КАНЩЕНКО, Галина КОЗЛАКОВА, Олексій МОРОЗ, Тамара ЯЦЕНКО

психології - Іван БЕХ, В’ячеслав КАЗМІРЕНКО, Сергій МАКСИМЕНКО, Віталій ТАТЕНКО, Юрій ТРОФИМОВ
філософії - Петро ГНАТЕНКО, Леонід ГУБЕРСЬКИЙ, Анатолій КОНВЕРСЬКИЙ, Валентин КРИСАЧЕНКО, Володимир ЯРОШОВЕЦЬ

політології - Микола ГОЛОВАТИЙ, Федір КИРИЛЮК, Віктор ПАЗЕНОК, Віталій СКУРАТІВСЬКИЙ
економічної теорії - Віталій БОБРОВ, Володимир ЄВТУШЕВСЬКИЙ, Юрій НІКОЛЕНКО, Антон ФІЛІПЕНКО, Дмитро ЧЕРВАНЬОВ

Редакційна колегія випуску: Андрущенко В.П., Луговий В.І., Постоловський Р.М., Павелків Р.В., Степко М.Ф., Левшин М.М., Сілков В.В., Євтух М.Б., Маноха І.П., Невмержицький О.А., Михальченко М.І., Волинка Г.І., Поніманська Т.І., Малофій І.В., Уваркіна О.В., Дем’яненко Н.М., Корольов Б.І., Онкович Г.В., Козлакова Г.О., Корсак К.В., Бобров В.Я., Дем’янюк Т.Д., Лутай В.С.

Відповідальний редактор випуску: Левшин М.М.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 01014 м. Київ - 14, вул. Бастіонна, 9. Інститут вищої освіти АПН України. Тел.: 286-68-04, 286-63-68
33028 м.Рівне, вул.Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.

Вирішуючи в подальшому складені задачі, діти самі приходять до висновку, що є завдання, які не вирішуються відразу однією дією, що треба аналізувати, порівнювати, міркувати.

При рішенні складених задач учні повинні проводити кмітливість, здогадатися, що сприяє формуванню такої якості, як гнучкість мислення, яка грає важливу роль в розвитку творчого мислення.

Із самого початку при рішенні складених задач потрібно привчити дітей зображати відрізками будь-які об'єкти, про які відомо, робити таблиці, показати завдання інсценуванням.

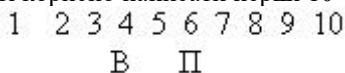
Моделювання ситуації за допомогою креслення, малюнка.

а) “Вася вище Колі і нижче, ніж Сашко. Хто з хлопчиків найвищий?”

При аналізі рішення таких задач бажано супроводжувати сюжет малюнком на дошці і в зошитах.

б) “Петро народився на 3 роки раніше Вови. Зараз Петру 6 років. Скільки років Вові?” Для повної наочності корисно написати перші 10 чисел і розташувати букви П і В поряд відповідними числами.

в) “5 хлопчиків обмінялися рукоштовками і подарували один одному по одній своїй фотографії. Скільки було рукоштовок? Скільки знадобилося фотографій?”

Такі завдання з'ясовуються інсценуванням. Хлопчики виходять до дошки і потиснуть один одному руки, а учні вважають, скільки було рукоштовок. Потім обмінюються фотографіями. Учні вважають, скільки фотографій подарували.

г) “У клітці сидять курчата і кролики. Всього у них 10 голів і 24 ноги. Скільки в клітці курчат і скільки кроликів?”

Це завдання вирішується малюванням.

- Скільки всього було тварин? Малюйте відрізками без ніг. |||||

- Промальовуйте по дві ноги. – Скільки ніг всі намальовали? (20) – Скільки залишилося намальовати? (4) – Скільки кроликів? – Скільки курчат?

При рішенні складених задач розвиваються уяви і фантазія, пам'ять і увага, гнучкість мислення, розум дитини стає гострішим, формуються уміння спостерігати, аналізувати явища, проводити порівняння, узагальнювати факти, робити висновки. Міркування учнів стають послідовними, доказовими, логічними, а мова – чіткою, переконливою, аргументованою.

Рішення таких задач розширює математичний кругозір, формує неординарність мислення, уміння застосовувати знання в нестандартних складних ситуаціях, розвиває завзятість в досягненні поставлених цілей, щепить інтерес до вивчення класичної математики. Виховується допитливість, самостійність, активність, ініціативність. Все це розвиває творча робота над задачами.

Література

1. Артемов А.К. Формирование обобщенных умений решать задачи // Начальная школа. – 1992. – №2
2. Богданович М.В. Методика розв'язування задач у початковій школі. – К.: Вища школа. – 1990.
3. Винокурова В.Г. Развитие творческого мышления младших школьников на уроке математики средствами нестандартных задач. – М., 2003.
4. Сілков В.В., Сілкова Е.О. Методика викладання математики у початкових класах. (Теоретико-методичні основи навчання учнів розв'язувати складені задачі). – Рівне, 2003.
5. Климеченко Д.В. Решение текстовых задач различными способами // Начальная школа. – 1986. – №24.
6. Математика в I – III классах. Из опыта работы учителей. – М.: Просвещение, 1971.

Резюме. Вашему вниманию предложено творческая работа и творческий подход к решению составленных задач в четырехлетней начальной школе, а именно в 3-4 классах.

Summary. It is offered to your attention creative work and creative approach to the decision of the made tasks at quadrennial primary school, namely in 3-4 classes.

УДК: 378. 371

С.А. Литвиненко

ВИВЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Резюме. Професіографічний моніторинг, як елемент системи інформаційного забезпечення освітнього процесу ВНЗ, дозволяє відстежити і своєчасно відкорегувати всі складові процесу якості підготовки майбутніх вчителів початкових класів, приймати адекватні педагогічні рішення.

Глобальні динамічні зміни, швидкі темпи структурних зрушень в економічній сфері, зростання суспільних запитів щодо підвищення якості професійно-освітньої підготовки зумовлюють стратегічні завдання і визначають головні напрями оновлення і розвитку вищої освіти в Україні. В сучасних умовах пріоритетним напрямом розвитку вищої освіти України є її інтеграція у світовий та європейський освітній простір, набуття максимальної сумісності систем вищої освіти. Саме вища освіта забезпечує створення інноваційного потенціалу економіки, розвиток громадянського демократичного суспільства, формування національної еліти. Освітньо-кваліфікаційний рівень випускника ВНЗ України та рівень його компетентності відповідно до Болонського процесу мають відповідати європейському ринку праці.

Одним із напрямів реформування вищої освіти, що визначається принципами Болонського процесу, є підтримка високої якості освіти, насамперед за рахунок удосконалення процедур, механізмів і стимулів системи контролю якості. В основі Болонського процесу лежать ті ж цінності, що й в основі більш широких процесів європейської інтеграції. Як зазначено в документах Берлінської конференції 2003 р., згідно з принципами автономії, відповідальність за якість вищої освіти передусім лежить на кожному окремому навчальному закладі, і таким чином забезпечується можливість перевірки якості системи навчання як у національних, так і в інтернаціональних рамках.

Під час розробки програм якості навчання у ВНЗ, згідно К.Левківського і Ю.Сухарнікова, слід враховувати, що інтегральна якість фахівця з перспективними властивостями визначатиметься такими чинниками: якістю управління системою освіти і професійної підготовки; ефективністю політики зарахування абітурієнтів; ефективністю дидактичної концепції вищої освіти; якістю забезпечення навчального процесу; сумісністю змісту та структури освітньої програми відносно відповідних характеристик студентів (рівня здоров'я, рівня інтелектуального розвитку тощо); якістю науково-педагогічного персоналу; ефективністю політики забезпечення якості оцінювання навчальних досягнень студентів; якістю інфраструктури вищої школи; якістю зовнішнього, стосовно вищої школи середовища; відповідністю реального навчального навантаження студентів вимогам законодавства [4].

В управлінні освітнім процесом ВНЗ діє система категорій: контроль, прогнозування, корекція (В.С.Аванесов, С.І.Архангельський, Ю.К.Бабанський, В.П.Беспалько, В.В.Гаврилюк, Б.С.Гершунський, З.Д.Жуковська, В.І.Загвязинський, А.А.Орлов, М.Н.Скаткін, Н.Ф.Тализіна, Г.І.Щукіна та ін.). Сучасним інтегративним засобом дослідження, що органічно поєднує контроль, прогноз і корекцію, завдяки чому забезпечується ефективне дослідження та оцінювання підготовки майбутнього вчителя виступає професіографічний моніторинг. Метою статті виступила побудова технології проведення професіографічного моніторингу підготовки майбутніх учителів початкових класів, що вимагало розв'язання завдань визначення цілей моніторингу на стратегічному, тактичному, оперативному рівнях та розробки програми моніторингу.

Поняття "моніторинг" не має однозначного тлумачення, складність у визначенні моніторингу пов'язана з його міждисциплінарним характером і приналежністю як до науки, так і до практики. З початку 90-х років у вітчизняній педагогічній науці з'явилися дослідження педагогічного моніторингу (В.І.Андреев, В.П.Беспалько, М.Б.Гузайров, Л.О.Зайцева, В.А.Кальней, О.М.Майоров, Д.Ш.Матрос, Н.М.Мельникова, Д.М.Полев та ін.). Педагогічний моніторинг, згідно А.А.Орлова та Є.І.Ісаєва, постає як багаторівнева ієрархічна система відстежування педагогічного процесу, яка дозволяє одержувати та використовувати інформацію про адекватність реалізованих у ньому дидактичних засобів (зміст, форми, методи навчання, режим учбової роботи) до визначених цілей педагогічної підготовки, індивідуально-типологічних особливостей суб'єктів педагогічного процесу та специфіки середовища їхньої життєдіяльності [7].

Різновидом педагогічного моніторингу виступає професіографічний моніторинг, досліджений у роботах С.М.Силіної. Професіографічний моніторинг розглядається нею як процес неперервного, науково обгрунтованого, діагностико-прогностичного, планово-діяльсного стеження за станом і розвитком процесу підготовки спеціалістів із метою оптимального вибору освітніх завдань, а також засобів і методів їх розв'язання [8].

Об'єктом професіографічного моніторингу виступає освітній процес ВНЗ, а предметом – професійно-педагогічна підготовка спеціаліста. Функції моніторингу (інформаційно-оцінна, пошуково-дослідницька, корекційно-формуюча, прогностична), спрямовані на забезпечення наукового підходу в управлінні навчально-виховним процесом ВНЗ, впливають із загальної мети – підвищення якості професійно-педагогічної підготовки спеціалістів. Для всіх видів моніторингу, в яких здійснюється опосередковане вимірювання (зокрема, педагогічний, освітній, професіографічний) із застосуванням технологій наукового дослідження, а також системи критеріїв і показників, важливого значення набуває забезпечення високої якості інструментарію, розробка критеріальної бази, сам процес вимірювання, статистична обробка результатів та їх адекватна інтерпретація. Провідними вимогами до педагогічного моніторингу (О.А.Абдулліна, С.М.Силіна) в системі вищої освіти є: *об'єктивність* – мінімізація суб'єктивних оцінок, врахування всіх результатів (позитивних і негативних), створення однакових умов для всіх тих, хто навчається; *валідність* – повна та всебічна відповідність контрольних завдань змісту матеріалу, який досліджується, чіткість критеріїв вимірювання й оцінки, можливість підтвердження позитивних або негативних результатів, одержаних із допомогою різних способів контролю; *надійність* – стійкість результатів, одержаних при повторному контролі, проведеному іншими особами; *систематичність* – проведення етапів і видів педагогічного моніторингу в певній послідовності та системі; *врахування рівня освіти та розвитку*, індивідуальних особливостей об'єкта навчання, а також умов і конкретних ситуацій проведення дослідження, що передбачає диференціацію контрольних і діагностичних завдань; *гуманістична спрямованість* моніторингу передбачає створення атмосфери

доброзичливості, співробітництва, довір'я, сприятливого емоційного клімату; результати моніторингу не можуть використовуватися з метою тиску або маніпуляції, а повинні мати стимулюючий характер щодо якісної зміни ставлення студентів до навчання та майбутньої професійної діяльності.

Означені підходи дозволили нам окреслити цілі, описати зміст і побудувати технології проведення професіографічного моніторингу підготовки майбутніх учителів початкових класів. Уточнимо цілі професіографічного моніторингу на стратегічному, тактичному й оперативному рівнях. На стратегічному рівні метою виступає оцінка якості психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів в аспекті відповідності її до вимог стандартів вищої педагогічної освіти.

Якість освіти визначається сукупністю показників, які характеризують різні аспекти навчальної діяльності освітньої установи: зміст освіти, форми й методи навчання, матеріально-технічна база, кадровий склад тощо, та забезпечують розвиток компетенцій тих, хто навчається (С.Є.Шишов, В.А.Кальней). Якість освіти, згідно А.І.Субето, М.М.Поташника, виступає як співвідношення цілі та результату, як міри досягнення цілей, при тому, що цілі (результати) задані операціонально. Однак, не варто забувати, що освітні результати повинні враховувати й те, ціною яких витрат, зусиль ці результати досягнуті. Йдеться про досягнення найвищого, можливого результату при мінімально необхідних затратах сил, енергії, часу, іншими словами, йдеться про оптимальні результати. Нами враховане все вищезгадане при визначенні поняття "якість психолого-педагогічної підготовки", що виступає як ступінь відповідності рівня одержаних результатів (характеристики знань – повнота, узагальненість, глибина та ін.; педагогічних умінь – дійовість, повнота, послідовність операцій та ін.; професійно-особистісних якостей, професійно-ціннісних пріоритетів) до визначених цілей психолого-педагогічної підготовки.

На тактичному рівні цілі – це діагностика стану та результатів процесу психолого-педагогічної підготовки; обґрунтування умов оптимальної організації та корекції змісту навчання, впровадження нових освітніх технологій у процес вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Оперативні цілі – це збір об'єктивної інформації про результати психолого-педагогічної підготовки в їх динаміці; обробка, узагальнення й аналіз зібраної інформації; встановлення кореляційних залежностей між особистісним, когнітивним та операціональним компонентами освітнього процесу для реалізації особистісно-зорієнтованого підходу в професійному навчанні. Цілі моніторингу дозволили скласти його програму, а також визначити програмні блоки. Програма професіографічного моніторингу підготовки майбутніх учителів початкових класів обіймає змістовну (спрямованість обстеження на предмет оцінювання, критеріальну базу оцінювання) та технологічну частини (методи та засоби оцінювання, етапи проведення моніторингу, виконавці, система способів обробки й узагальнення інформації, форми подання інформації). Змістовна частина обіймає: а/ напрямки дослідження; в/ критеріальна база. Технологічна частина програми охоплює: с/ методи та засоби оцінювання; d/ виконавці (спеціалісти), що реалізують програму обстеження; e/ етапи проведення моніторингу, система способів і засобів обробки, узагальнення та систематизації одержаної інформації, форми подання одержаної інформації.

Розглянемо програмні блоки більш повно. Напрямки дослідження випливають із аналізу навчально-виховного процесу педагогічного факультету. Процес становлення майбутніх учителів постає як стійка взаємодія компонентів системи: професійні знання (когнітивний компонент); професійно-педагогічні уміння (діяльнісний компонент); професійно-особистісні якості (особистісний компонент).

Когнітивний напрямок передбачає оцінку ефективності та якості засвоєних студентами знань: про сутність, специфіку педагогічної діяльності, структуру педагогічного процесу; найважливіші педагогічні ідеї, теорії, концепції, системи; педагогічні аспекти розвитку та соціалізації людини на різних етапах життя; дитинство та його соціально-культурні завдання, дитячу субкультуру, соціальну ситуацію розвитку; вікові та індивідуальні особливості розвитку молодших школярів; дитячі групи та колективи, особливості спілкування та взаємодії дітей у них; сучасні педагогічні та соціально-педагогічні методи, методики, технології. *Діяльнісний напрямок* передбачає оцінку сформованості: загальнопедагогічних умінь (аналітичні, діагностичні, конструктивні, організаторські, комунікативні, прогностичні, рефлексивні; уміння формулювати педагогічні задачі та розв'язувати їх тощо), а також загальнонавчальні уміння студентів (уміння ставити цілі, планувати та виконувати діяльність, уміння самооцінки та самоконтролю та ін.). *Особистісний напрямок* передбачає оцінку особистісних якостей, життєвих і професійних цілей і цінностей студентів, пізнавальної мотивації, емпатії, рефлексії, здатності до саморозвитку.

Критеріальну базу склали: когнітивні, діяльнісні й особистісні критерії. Когнітивні критерії ґрунтуються на прийнятих у педагогіці та психології кількісних та якісних показниках ефективності процесу навчання; діяльнісні критерії дозволяють оцінити сформованість пізнавальних і практичних (загальнопедагогічних) умінь; особистісні критерії оцінюють динамічний характер освітнього процесу.

У визначенні показників когнітивного напрямку ми спиралися на роботи О.О.Вєрбицького, Л.О.Зайцевої, Л.Я.Зоріної, П.В.Копніна, І.Я.Лєрнера та ін. За діяльнісною групою критеріїв нами виокремлені як показники характеристики дій, що виконуються, за такою схемою: повнота умінь у цілому; послідовність операцій, що виконуються; усвідомленість дій у цілому. Найвищий рівень сформованості вміння характеризується виконанням усіх операцій із дотриманням їх послідовності та цілковитим усвідомленням дій. За особистісною шкалою нами виділені такі показники: сформованість процесу цілепокладання в навчально-пізнавальній діяльності (сформовані найближчі цілі: навчальні та соціальні; далекі цілі, пов'язані з педагогічною діяльністю, професійні плани); сформованість професійно-педагогічної мотивації, розвиток емпатії; здатність до

саморозвитку. Крім того, у процесі підготовки студентів нами враховувалися: психологічний клімат у групі, групова згуртованість, ефективність професійної діяльності викладачів.

Технологічна частина програми моніторингу передбачала такі методи та засоби оцінювання: вивчення документів і результатів навчально-виховної діяльності студентів і викладачів; проведення зрізових контрольних робіт; спостереження; опитування (усне та письмове); тестування; експертні оцінки. Засоби оцінювання адекватні зазначеним вище методам: програми спостереження; алгоритми експертних оцінок; опитники й анкети; критеріально-орієнтовні тести.

Характеризуючи етапи обстеження як наступний елемент програми, зазначимо, що вони пов'язані з сутністю та характеристикою професіографічного моніторингу та його цілями, тому важливою є системність, тривалість, періодичність обстеження. Загалом професіографічний моніторинг, зорієнтований на відслідковування динаміки професійно-педагогічної підготовки, триває постійно. Періодичність проведення моніторингу пов'язана з особливостями об'єкта вивчення, а також із процесом удосконалення змісту та технологій моніторингу. Зрізи за всіма провідними напрямками проводяться систематично, що дозволяє встановити ступінь адекватності використаних дидактичних засобів до цілей підготовки. Результати моніторингу дають матеріал для аналізу й оцінки соціальної мотивації, динаміки поведінки, професійних спрямувань студентів, а також для визначення факторів, що впливають на формування особистості майбутніх спеціалістів.

Орієнтація на Болонський процес, зближення з європейським освітнім і науковим простором вимагає глибокого осмислення здобутків вітчизняної освітньої системи, порівняння з європейськими критеріями стандарту. Однак еволюцію системи освіти не слід відокремлювати від інших сфер суспільства. Наближення якості системи освіти до стандартів ЄС, потреб внутрішнього розвитку держави та суспільства, ринкової економіки вимагає розробки системи вимірювання якості вищої освіти і підготовки фахівців.

Отже, професіографічний моніторинг дозволяє здійснювати науково обгрунтований, діагностико-прогностичний аналіз та відповідне коригування процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів на всіх його етапах; дозволяє визначати раціональність використання педагогічних засобів, їх адекватність згідно визначених цілей, ефективність педагогічних технологій. Подальше дослідження проблеми професіографічного моніторингу підготовки майбутніх учителів початкових класів убачаємо в удосконаленні змісту, технологій, діагностичного інструментарію та критеріальної бази моніторингу.

Література

1. Абдуллина О.А. Мониторинг качества профессиональной подготовки // Высшее образование в России. - 1998. - №3. - С.28-34.
2. Белкин А.С., Силина С.Н. Профессиографический мониторинг подготовки специалиста в системе высшего педагогического образования. Вып. 4. - Шадринск, 1999. - С.43-58.
3. Зайцева Л.А. Оценка качества педагогической подготовки студентов в вузе средствами мониторинга: Дисс... канд. пед. наук. - Тула, 1999. - 178 с.
4. Левківський К., Сухарніков Ю. Завдання щодо забезпечення якості вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Вища школа. - 2004.- №5-6.- С.86-107.
5. Майоров А.Н. Мониторинг как научно-практический феномен // Школьные технологии. - 1998. - №5. - С.25-49.
6. Матрос Д.М., Полев Н.Н., Мельникова Н.Н. Психологический мониторинг // Школьные технологии. - 1999. - №1-2. - С.3-21.
7. Орлов А.А., Исаев Е.И. Педагогический мониторинг и проблемы реабилитации школьников, проживающих в зоне Чернобыльской аварии // Вестник новых медицинских технологий. - 1994. - Т.1. - 75-83.
8. Силина С.Н. Профессиографический мониторинг в педагогических вузах // Педагогика. - 2001. - №7. - С.47-53.

Резюме. Профессиографический мониторинг, как элемент системы информационного обеспечения образовательного процесса ВУЗа, позволяет отследить и своевременно корректировать все составляющие процесса качества подготовки будущих учителей начальных классов, принимать адекватные педагогические решения.

Summary. In clause some features of use graphical professional monitoring for research of quality of professional – pedagogical preparation of the higher education students are considered.

УДК 37:378.4

Г.О. Козлакова, А.А. Слободянюк

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Резюме. подано узагальнені враження про Всеукраїнську нараду-семінар завідувачів кафедр психології і педагогіки ВНЗ України, висловлено пропозиції щодо новітніх дисциплін психолого-педагогічного змісту для студентів технічних університетів. Уточнено напрями діяльності кафедри педагогіки і психології у технічному університеті.

ЗМІСТ

Секція 1**ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ЯК ДУХОВНА ПАРАДИГМА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВНЗ УКРАЇНИ**

<i>Похресник А.К.</i> До проблеми визначеності цілей і педагогіки сектору ВНЗ I-II рівнів акредитації	4
<i>Поляк О.В.</i> „Трава і асфальт” або еволюція соціологічної думки на теренах Радянського Союзу	7
<i>Пешко С.Є.</i> Вирішення екологічних проблем: аксіологічний аспект	10
<i>Невмержицька О.О.</i> Тенденції модернізації системи вищої освіти в умовах демократичної трансформації українського суспільства	14
<i>Луговська О.В.</i> Вплив цінностей громадянського суспільства на формування особистості.....	17
<i>Лесик Г.В.</i> Етнокоріння як передумова гуманізації освіти XXI століття.....	20
<i>Кулик О.М.</i> Освітньо-філософські ідеї українських громадських діячів та просвітників кінця XIX – початку XX ст.	22
<i>Льїна В.Ю.</i> Реформи освіти в Україні - філософські аспекти й досвід розвитку бізнес-освіти в Сполучених Штатах Америки	26
<i>Временко М.В.</i> Історико-філософські засади гендерного виховання	28
<i>Вербець В.В., Фарина Н.П.</i> Проблеми ескалації та регуляції конфліктного потенціалу студентської молоді	31

Секція 2**ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

<i>Ящук І.П.</i> Проектування виховної системи вищого навчального педагогічного закладу: сутність, структура, основи функціонування	35
<i>Хільковець В.У.</i> Наука в практиці роботи школи	38
<i>Федорова Н.В.</i> Особливості використання гумору в педагогічному процесі університету	40
<i>Тарутіна З.С.</i> Труднощі формування визначальних рис моделі „Ідеального випускника” ВНЗ XXI століття	44
<i>Снічук О.А.</i> Роль творчого компоненту у процесі вивчення іноземної мови студентами вищих навчальних закладів	47
<i>Сорока Л.П.</i> Актуальність педагогічних поглядів Івана Франка в контексті модернізації національної системи вищої освіти	49
<i>Смірнова Г.В.</i> Науково-організаційні основи методичної роботи у ВНЗ України.....	51
<i>Севастьянов В.В.</i> Проблеми інтеграції фундаментальної і професійної підготовки у вищій школі	56
<i>Приходько Ю.І.</i> Особистісно-орієнтована самостійна робота як засіб управління самоосвітою	58
<i>Перець О.</i> Формування професійної компетентності майбутнього вчителя у процесі викладання дисципліни „Вища освіта України та Болонський процес”.....	62
<i>Нечипорук Л.І.</i> Ноосферний підхід до формування цивілізаційної компетенції студентів вищого навчального закладу.....	65
<i>Мединська Н.М.</i> Текстоцентричний підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя-словесника	67
<i>Мороз Л.В., Борицький В.І.</i> Психолінгвістичні механізми письма при вивченні іноземної мови студентами ВНЗ	70
<i>Кравченко І.М.</i> Курс „Педагогіка” в учительських інститутах України (поч. XX ст.)	73
<i>Карачун В.</i> Словники для вищої школи	77
<i>Ковальчук Л.</i> Система формування професійно-пізнавальних інтересів у майбутніх учителів початкової школи	81
<i>Заболотська О.О.</i> Формування педагогічної культури та творчості майбутніх вчителів іноземних мов	83
<i>Герасименко Т.</i> Інноваційні аспекти дошлюбної підготовки студентської молоді.....	88
<i>Биденко Л.В.</i> Мовленнєва компетенція студента-нефілолога: причини низького рівня її сформованості.....	92
<i>Безкоровайна О.В.</i> Виховання особистісного самоствердження в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя.....	96
<i>Бандура Р.Р.</i> Роль вузівського спецкурсу „Новітні технології навчання” у підготовці майбутнього вчителя до інноваційної діяльності в загальноосвітній школі	98

Секція 3**ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ****(Проектування інноваційних технологій навчання і виховання)**

<i>Яковенко–Глушенкова С.В.</i> Підготовка вчителів до формування моральної норми як базового елемента навичок культури поведінки учнів	100
<i>Филипчук М.С.</i> Становлення та розвиток методики роботи з естрадними оркестрами.....	102
<i>Савінова Н.С.</i> Технологічний підхід у підготовці майбутнього педагога до особистісно орієнтованого виховання учнівської молоді.....	106

<i>Орленко Н.</i> Дидактичні умови формування загальної фізичної підготовки майбутніх авіаційних фахівців	108
<i>Мусяця Л.Л.</i> Творча робота над задачами	113
<i>Литвиненко С.А.</i> Вивчення якості підготовки майбутніх учителів початкових класів у контексті реалізації принципів Болонського процесу	115
<i>Козлакова Г.О., Слободянюк А.А.</i> Стратегічні напрями розвитку психолого-педагогічної освіти у технічних університетах	118
<i>Кизима Р.А.</i> Кредитно-модульна система організації навчального процесу як необхідна умова мобільності та конкурентоспроможності випускників вищої школи	121
<i>Зубрицька О.М.</i> Об'єктивні і суб'єктивні показники якості середньої і вищої освіти: зарубіжний досвід	124
<i>Ісаєнко С.А.</i> Формування професійної культури студента як актуальна проблема сучасної педагогічної науки	127
<i>Зінченко Т.В.</i> Інновації у системі освіти Австрії як приклад європейських підходів до забезпечення якості освіти	132
<i>Добрідень А.В.</i> Проблема формування навичок самоосвітньої діяльності у практичній роботі школи	135
<i>Веремчук А.</i> Інноваційні технології реалізації навчального процесу у ВНЗ	139
<i>Васильєв О.М.</i> Актуальні питання розвитку військової освіти в контексті Болонського процесу	143
<i>Бондар І.</i> Інноваційні технології у підготовці майбутніх вчителів історії до формування креативності старшокласників	147
<i>Бужикова Р.І.</i> Поняття “педагогічна технологія” в педагогічній науці та практиці	150
<i>Бойко Г.М., Калайда І.С.</i> Врахування відхилень рухового розвитку в процесі початкового навчання технічних прийомів у настільному тенісі	153
<i>Бобренко Р.</i> Освітні засоби використання образотворчих мистецтв у забезпеченні культурознавчої компетентності майбутнього редактора широкого профілю	156
<i>Грицай Н.Б.</i> Ефективність технології підготовки майбутніх учителів до проведення позакласної роботи з біології	159
<i>Мищенко О.</i> Формування громадянської відповідальності у старшокласників на основі завдань сучасного навчання	162

Секція 4

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

<i>Бужиков Р.П.</i> Психолого-педагогічні особливості навчання іноземної мови майбутніх економістів	167
<i>Білоусова Л.І., Колгатін О.Г., Колгатіна Л.С.</i> Інформаційні технології статистичної обробки даних у педагогічному університеті	169
<i>Бородкіна І.Л.</i> Використання тестових опитувань при навчанні комп'ютерним технологіям студентів непрофільних спеціальностей	174
<i>Григорчук Т.В.</i> Ризики в забезпеченні якості дистанційного навчання та способи їх усунення	176
<i>Григорчук І.С.</i> Комп'ютерні інноваційні технології як засіб активізації процесу формування життєвих перспектив педагога-музиканта	182
<i>Бульвінська О.І.</i> Вплив інформаційного суспільства на цивілізаційне самовизначення студентської молоді	185
<i>Максимчук Б.А.</i> Підготовка до організації спортивно-масової роботи майбутніх учителів початкових класів як педагогічна проблема	187
<i>Лещенко Г.П.</i> Інтерактивні технології навчання української мови як засіб формування комунікативної компетенції	190
<i>Коваленко О.</i> Креативні технології у процесі формування культури професійного спілкування майбутніх авіадиспетчерів	193
<i>Ярошенко А.О.</i> Впровадження інформаційних технологій в навчальний процес у вищих навчальних закладах	196
<i>Носач І.В.</i> Методичні підходи до впровадження інтегративних фахових дисциплін в систему „коледж – ВНЗ”	199
<i>Парховнюк Г.</i> Підготовка майбутнього вчителя інформатики до використання інформаційно-комп'ютерних технологій у профорієнтаційній діяльності із старшокласниками	204
<i>Відомості про авторів</i>	208

Наукове видання

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ № 2 (додаток 1)

Тематичний випуск **Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології** **Том 2**

Редакційна колегія випуску:

Андрущенко В.П., Луговий В.І., Постоловський Р.М., Павелків Р.В., Степко М.Ф., Левшин М.М., Сілков В.В., Євтух М.Б., Маноха І.П., Невмержицький О.А., Михальченко М.І., Волинка Г.І., Поніманська Т.І., Малофійк І.В., Уваркіна О.В., Дем'яненко Н.М., Корольов Б.І., Онкович Г.В., Козлакова Г.О., Корсак К.В., Бобров В.Я., Дем'янюк Т.Д., Лутай В.С.

Відповідальний редактор випуску: Левшин М.М.

Комп'ютерна верстка: Кравчук В.Ю.

Комп'ютерний макет: Кравчук В.Ю.

Підписано до друку 21.05.2007 р. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк ізографічний. Ум. друк арк. 25,95. Замовлення № 28/1. Наклад 300.

Адреса редакції: 01014 м. Київ - 14, вул. Бастіонна, 9. Інститут вищої освіти АПН України.
Тел.: 286-68-04, 286-63-68
33028 м.Рівне, вул.Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел.26-48-83

В – 55 Вища освіта України №2 (додаток 1). Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – Т.2. – Рівне: РДГУ, 2007. – 211 с.

У тематичному випуску часопису „Вища освіта України” вміщені наукові статті фахівців з питань методології, теорії та технологій педагогіки вищої школи.

Співвідношення філософії освіти та педагогіки вищої школи, напрямки уточнення предмету, обґрунтування змісту, виокремлення інноваційних чинників її розвитку; конструювання моделей „ідеального випускника” та „ідеального викладача” вищих навчальних закладів; результати досліджень по реалізації технологічного підходу у вищій освіті та надання їй особистісно-зорієнтованої спрямованості – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску.

Особлива увага загострюється обґрунтуванню філософії освіти як духовній парадигмі модернізації вищих навчальних закладів, методологічній основі педагогіки вищої школи.

Публікації тематичного збірника адресовані науковцям, дослідникам психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.